

A man in a green t-shirt and black cap is cleaning a wooden plank in a large metal sink. A woman in a black t-shirt and red pants is also cleaning a plank in the same sink. The sink is outdoors on a gravel surface. A green trash bin is visible in the background. The man is using a brush and a bottle of cleaning solution. The woman is using a brush. The sink has a red frame and a silver metal interior. The wooden planks are being cleaned with a brush and a bottle of cleaning solution. The man is wearing a watch and a cap. The woman is wearing a necklace. The background shows a gravel area and a green trash bin.

Ekotekoja

Vinkkejä luonnonsuojeluun

sisältö

Ekotekoja-opas antaa vinkkejä luonnonsuojeluun	3
Kuluttaminen on tavaroiden ja palvelujen ostamista.....	4
Luomuruoka kasvatetaan ilman lisäaineita	6
Ympäristömerkki kertoo, että tuote on ystävällinen ympäristölle.....	8
Ekokuluttaja kävelee ja pyöräilee mielellään	10
Melkein kaikkea voi kierrättää	13
Säästä energiaa, samalla säästät luontoa.....	21
Lisää tietoa ympäristöasioista.....	23

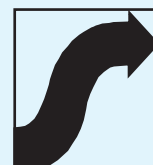
Ekotekoja

Vinkkejä luonnonsuojeluun
IKI-instituutti/Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Opasta voi tilata Kehitysvammaisten Tukiliitosta,
jonka osoite on Pinninkatu 51, 33100 Tampere.
Tilauspuhelin on (03) 2403 204 ja tilausten sähköpostiosoite on tilaukset@kvtl.fi

Oppaan on kirjoittanut Mikko Haapala.

Oppaan on mahdollistanut
opetusministeriön selkokieliyryhmän apuraha.
Selkokeskus on myöntänyt oppaalle luvan käyttää selkotunnusta.

Toimitus, valokuvat ja ulkoasu: Jaana Teräväinen
Painopaikka PainoHäme, Ylöjärvi 2006
ISBN 952-9777-52-3

Ekotekoja-opas antaa vinkkejä luonnonsuojeluun

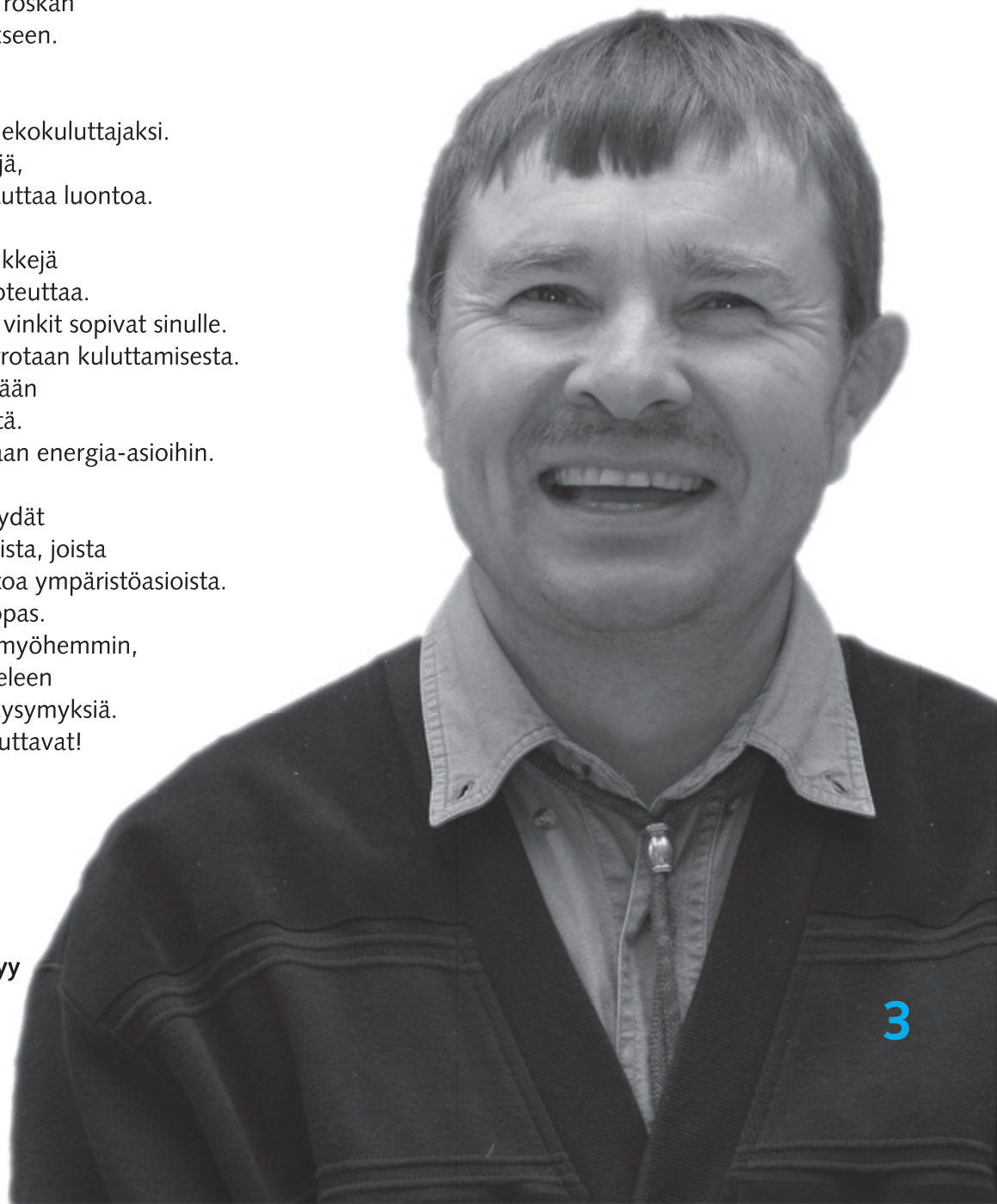
Kädessäsi on Ekotekoja-opas.
Opas kertoo, kuinka ekokuluttaja toimii.
Ekokuluttaja suojelee luontoa,
joten hän tekee ekotekoja.
Ekoteko voi olla vaikka se,
että poimii maasta roskan
ja laittaa sen roskikseen.

Oppaan avulla
sinäkin voit ryhtyä ekokuluttajaksi.
Opas antaa vinkkejä,
joiden avulla voit auttaa luontoa.

Kaikkia oppaan vinkkejä
ei tarvitse yrittää toteuttaa.
Voit miettiä, mitkä vinkit sopivat sinulle.
Ensin oppaassa kerrotaan kuluttamisesta.
Sen jälkeen käsitellään
jätteitä ja kierrätystä.
Lopuksi paneudutaan energia-asioihin.

Oppaan lopusta löydät
yhteystietoja paikoista, joista
voit saada lisää tietoa ympäristöasioista.
Säilytä Ekotekoja-opas.
Voit tutkia opasta myöhemmin,
jos sinulle tulee mieleen
ympäristöaiheisiä kysymyksiä.
Pienetkin teot vaikuttavat!

**Ilkka Liimatta ryhtyy
ekokuluttajaksi.**

1.

Kuluttaminen on tavaroiden ja palvelujen ostamista

Kuluttaminen on erilaisten tavaroiden ja palveluiden ostamista.

Aina kun ostat jotain, voit ajatella myös luontoa.

Olet kuluttaja, kun käyt kaupassa ostamassa ruokaa. Kuluttamista on myös hiustenleikkaus tai konserttimatka.

Luonnon kannalta on parasta kuluttaa mahdollisimman vähän.

Olet ekokuluttaja, kun otat ympäristön huomioon. Ekokuluttaja pohtii, miten ostokset vaikuttavat luontoon.

Tavarat matkaavat ympäri maapalloa

Monet tavarat on valmistettu toisella puolella maapalloa. Esimerkiksi suurin osa sähkölaitteista valmistetaan Aasiassa. Ne kuljetetaan Suomeen laivoilla, rekoilla tai lentokoneilla.

Tavaroiden kuljettaminen kuluttaa polttoaineita, jotka saastuttavat luontoa.

Pitkää kuljetusta varten tavaroita täytyy myös pakata enemmän. Tällöin syntyy paljon pakkausjätettä.

Lähiruoka ja reilu kauppa

Ekokuluttaja ostaa ruokaa, joka on tuotettu Suomessa. Lähellä tuotettua ruokaa kutsutaan lähiruoksi. Kaikkea ruokaa ei kuitenkaan voida tuottaa Suomessa, eihän meillä kasva vaikkapa banaaneja.

Ekokuluttaja suosii reilun kaupan tuotteita. Ne tukevat kehitysmaiden viljelijöitä. Reilun kaupan tuotteista kerrotaan viereisellä sivulla.

Älä osta mitään -päivä

Joka vuosi marraskuun viimeinen perjantai on Älä osta mitään -päivä. Yksi päivä vuodesta on rauhoitettu kaupassa ramppaamiselta. Voitko sinä olla yhden päivän ostamatta mitään?

Ekokuluttajan vinkit:

- Älä osta turhia tavaroita.
- Aina ei tarvitse ostaa uutta tavaraa. Usein vanhan voi korjata. Tavaroita voi myös lainata tai vuokrata. Muista kirjasto! Kirjastosta voi lainata kirjojen lisäksi levyjä ja videoita.
- Vie tarpeettomat tavarasi kierrätykseen, tai anna ne kaverillesi.
- Osta kestäviä tavaroita.
- Vältä kertakäyttöisiä tavaroita.
- Osta tuotteita, joiden pakkaukset voi kierrättää.
- Osta ympäristömerkittyjä tuotteita.
- Osta lähellä tuotettuja tuotteita.
- Osta vähän pakattuja tuotteita.
- Ota kauppaan mukaan oma kauppakassi, niin muovikassijätettä tulee vähemmän.
- Suosi suomalaisia ja luomutuotteita.
- Jos et halua mainoksia, laita oveesi lappu, jossa lukee "Ei mainoksia, kiitos!"

Reilun kaupan tuotteet

Reilu kauppa -tuotteet tukevat köyhien kehitysmaiden viljelijöitä. Tuottajat ja viljelijät saavat tuotteista kunnon maksun. Kun kehitysmaiden tuottajat saavat tarpeeksi rahaa, he voivat auttaa maataan kehittymään.

Onko sinun lähikauppassasi reilun kaupan tuotteita?

Kahvin, teen ja kaakaon lisäksi monessa kaupassa on esimerkiksi reilun kaupan banaaneja ja suklaata.

Reilun kaupan tuotteet tunnistaa tästä merkistä.

Saippuaa ja kosmetiikkaa Meksikosta

Mazunte on kylä Meksikossa. Ennen kyläläiset elivät pyydystämällä kilpikonnia. Kun kilpikonnien metsästys kiellettiin lailla, kyläläiset jäivät työttömiksi.

Silloin englantilainen Anita Roddick perusti kyläläisten kanssa uuden yrityksen. Yritys valmistaa saippuaa ja kosmetiikkaa luonnon omista materiaaleista. Yritys työllistää yli kymmenen ihmistä. Tehdasta johtaa Fransisca Hernandez Conseco, joka tässä pakkaa pikkupulloja.

2.

Luomuruoka kasvatetaan ilman torjunta-aineita

Ekokuluttaja syö suomalaista ruokaa. Hän kokeilee myös luomuruokia.

Kasvien viljelyssä käytetään usein erilaisia torjunta-aineita. Ne tuhoavat tuhohyönteisiä ja suojaavat kasveja tauteja vastaan. Monet ovat kuitenkin sitä mieltä, että liiat torjunta-aineet ovat vaarallisia ihmisille.

Suomessa käytetään vähemmän torjunta-aineita kuin monessa muussa maassa, joten suomalainen ruoka on puhdasta ja terveellistä. Ekokuluttaja suosiiikin suomalaista ruokaa.

Ekokuluttaja syö myös luomuruokaa. Luomuruokaa tuotetaan käyttämättä keinotekoisia lannoitteita tai torjunta-aineita. Luomuviljelyyn kuuluu myös vanhojen kasvilajikkeiden säilyttäminen. Liha on luomua, kun eläin syö luomuravintoa ja saa jaloitella aina myös ulkona.

Luomuruokaa saa jo monista kaupoista. Tarjolla on esimerkiksi kasviksia, maitoa, jogurttia, leipää, jauhoja, kahvia, teetä, kaakaota, suklaata ja munia.

Luomutuotteet tunnistat luomumerkistä. Yleisimpiä luomumerkkejä on kolme: luomu, leppäkerttumerkki ja tähtämerkki.

Voit kokeilla kasvissyöntiä

Kasvissyönti kuluttaa vähemmän luontoa kuin lihansyönti, joten kasvien syöminen on ympäristölle hyödyllistä.

Luomu – valvottua tuotantoa -merkkiä käytetään koko EU:ssa.

Tähtämerkki on Euroopan unionin käyttämä luomumerkki.

Luomuleppäkerttu-merkki on kotimaisen luomutuotteen tunnus.

Järkevä kasvissyönti on myös terveellistä. Monet sairaudet liittyvät liian rasvaiseen ruokavalioon, johon kuuluu liian vähän kasviksia.

Jos haluat kokeilla kasvissyöntiä, aloita se varovasti.

Kannattaa kysyä apua tutuilta, jotka ovat jo kasvissyöjiä.

Voit käydä lääkärin tai terveydenhoitajan luona ja pyytää ohjeita kasvissyöntiin.

Myös ravitsemusterapeutit kertovat, millainen kasvisruoka on terveellistä.

Voit myös pitää silloin tällöin kasvispäiviä, joina et syö ollenkaan lihaa.

Hempankaaren toimintakeskuksessa on vohvelikahvila.
Sanna Harjunpää ja Timo Seppälä Me Itse -yhdistyksestä tulivat maistamaan vohveileita,
jotka on tehty kotimaisista raaka-aineista.

Ruokavinkit:

- ❑ Kesällä kasvikset voi ostaa torilta.
Ne ovat tuoreita eikä niitä ole pakattu moninkertaisiin muoveihin.
Kasvien nimilapuissa lukee paikka, jossa ne on kasvatettu.
- ❑ Osta leivät paperipusseissa.
Paperipussit voi polttaa tai kierrättää.
Muovia ei tällä hetkellä voi kierrättää, joten se joutuu kaatopaikalle.
- ❑ Kokeile kotimaista yrttiteetä.
- ❑ Osta tee irtoteenä.
Pakkausjätettä tulee vähemmän.
- ❑ Kahvinkeittimeen voi ostaa kestosuodattimen.
Sen voi pestä joka käytön jälkeen.
Samalla säästät rahaa, kun ei tarvitse aina ostaa uusia paperisia suodattimia.
- ❑ Osta lasipurkkeja, älä muovipurkkeja, koska lasipurkkeja voi kierrättää.
- ❑ Käytä pakastusrasioina muovirasioita.
Pakastukseen sopivat hyvin esimerkiksi margariinirasiat.
- ❑ Irtokarkeista tulee vähemmän pakkausjätettä kuin valmiiksi pakatuista.

3.

Ympäristömerkki kertoo, että tuote on ystävällinen ympäristölle

Voit huolehtia luonnosta, kun teet järkeviä ostoksia. Ympäristömerkit auttavat valitsemaan tuotteita, jotka ovat parhaita luonnolle. Myös luomutuotteet ovat ympäristölle ystävällisiä.

Ympäristömerkin voivat saada vain ympäristön kannalta parhaat tuotteet. Ympäristömerkkejä on monenlaisissa tuotteissa, esimerkiksi pesuaineissa ja vessapapereissa.

Ekokuluttaja ostaakin pesuaineita, joissa on ympäristömerkki. Merkki annetaan tuotteille, jotka likaavat vähiten ympäristöä.

Ympäristömerkki on painettu tuotteen pakkaukseen. Kaupassa voit kysyä myyjiltä apua, jos et löydä ympäristömerkittyä tuotetta.

Tunnetuimpia ympäristömerkkejä ovat pohjoismainen joutsenmerkki ja Euroopan unionin Eurokukka.

Eurokukka on ympäristömerkki. Se kertoo, että tuote on ystävällinen ympäristölle

Pohjoismaisessa ympäristömerkissä on joutsenen kuva.

Puhdistusvinkit:

- ❑ Kun siivoat, useimmiten riittää miedoin puhdistusaine. Kun käytät tarpeeksi lämmintä vettä, aikaa ja voimaa, lika irtoaa.
- ❑ Halpa ja ympäristölle paras yleispuhdistusaine on etikka. Etikalla voi puhdistaa niin ikkunat, lattiat, kylpyhuoneen kuin kahvinkeitininkin.
- ❑ Mäntysuopa on ympäristöystävällinen pesuaine, koska se hajoaa nopeasti maaperässä. Mäntysuopaa ei saa kaataa suoraan veteen, vaan se on kaadettava maahan tai viemäriin.
- ❑ Kun peset pyykkiä, pese täysinä koneellisia.

- Silloin säästät vettä ja sähköä. Pese pyykkiä matalissa lämpötiloissa. Useimmiten 40 astetta riittää.
- ❑ Tahroja kannattaa koettaa poistaa vedellä ja saippualla. Myös etikka irrottaa monet tahrat.
- ❑ Valitse pyykinpesuun pesuainetiivistettä, sillä silloin pakkausjätettä syntyy vähemmän.
- ❑ Vessanraikastimet likaavat vettä, joten niitä ei kannata käyttää. Riittää, että siivoaa vessan usein.
- ❑ Osta kiinteää palasaippua. Nestesaippuoiden muovipulloista syntyy turhaa jätettä.
- ❑ Jos olet retkellä, kaada pesuvedet maahan, älä koskaan järveen tai jokeen.

Kesällä on mukavaa pestä matot ulkona. Mäntysuopa on ympäristöystävällinen pesuaine.

Kestävät vaatteet säästävät rahaa ja luontoa

Kun ostat vaatteita, ajattele käyttömukavuutta ja kestävyyttä. Ekokuluttaja ostaa vaatteita, jotka kestävät pitkään. Samalla säästyy rahaa, kun ei koko ajan tarvitse ostaa uusia vaatteita.

Kauneudenhoitotuotteissa eli kosmetiikassa käytetään paljon muovipakkauksia. Ekokuluttaja ostaa luomupesuaineita, luomushampoita ja -saippuonia. Niitä saa ainakin maailmankaupoista. Voit viedä oman pullon mukana ja myyjät täyttävät sen.

Mikä on maailmankauppa?

Maailmankauppa on nimi kaupalle jossa myydään pelkästään reilun kaupan tuotteita. Niitä on Suomessa yli 20 paikkakunnalla.

Ei eläinkokeille

Kaikki eivät pidä siitä, että tuotteita testataan eläimillä. Voit valita kosmetiikkatuotteita, joita ei ole testattu eläinkokeilla.

Eläinsuojeluliitto Animaliaista voit tilata listan kosmetiikkatuotteista, joita ei ole testattu eläimillä. Animalian yhteystiedot ovat sivulla 23.

4.

Ekokuluttaja kävelee ja pyöräilee mielellään

Liikkuminen eri kulkuvälineillä vaikuttaa ympäristöön eri tavalla. Käveleminen, polkupyöräily tai vaikka hiihtäminen ovat luonnon kannalta hyviä tapoja liikkua, sillä ne eivät saastuta.

Autolla ajaminen, moottorikelkkailu ja lentäminen kuluttavat energiaa ja saastuttavat ilmaa. Lentäminen saastuttaa eniten. Kulkuvälineistä junat saastuttavat vähiten.

Käytä linja-autoa tai junaa

Ekokuluttaja suosii julkisia kulkuvälineitä. Julkisia kulkuvälineitä ovat junat, bussit, raitiovaunut ja taksit. Julkisilla kulkuvälineillä pääsee helposti ja mukavasti paikasta toiseen. Kun matkustat junalla, voit välillä kävellä ja verrytellä.

Pitkällä matkalla ehtii käydä ravintolavaunussa kahvilla.

Hyötyliikunta on hyväksi

Liikunta on hyväksi terveydelle. Hyötyliikunta on liikuntaa, jota saa samalla, kun hoitaa päivittäisiä askareita. Hyötyliikuntaa on esimerkiksi se, kun tekee kauppareissun kävellen. Säännöllinen liikunta auttaa jaksamaan työssä ja vapaa-ajassa.

Liikuntavinkit:

- ❑ Terveyden ylläpitämiseen riittää puolen tunnin päivittäinen liikunta.
- ❑ Lyhyillä matkoilla ei omaa autoa kannata käyttää lainkaan. Usein on nopeampaa ja kätevämpää liikkua julkisilla kulkuvälineillä tai pyörällä.

Matkailu voi lisätä saasteita

Matkustaminen on mukavaa. Ikävä kyllä siitä aiheutuu myös ympäristöongelmia. Mitä kauemmaksi matkustetaan, sitä enemmän saasteita syntyy.

Matkailuvinkit:

- ❑ Mitä lähemmäs matkustat sitä vähemmän saasteita syntyy.
- ❑ Matkusta julkisilla kulkuneuvoilla, jos mahdollista.
- ❑ Yritä välttää lentämistä.
- ❑ Kun olet lomalla, osta paikallisten ihmisten tekemiä tuotteita.
- ❑ Muista lomallakin säästää vettä ja energiaa.

- ❑ Älä roskaa.
- ❑ Älä tuo tuliaisia, jotka ovat uhanalaisesta luonnosta. Näitä ovat esimerkiksi norsunluu, korallit ja kilpikonnien kilvet.

Käsintehty koru on kaunis matkamuisto.

Pyöräily ja kävely eivät saastuta luontoa.

12

Toimintakeskuksessa pahvit kerätään talteen. Ilkka Liimatta tuo pahvinpalan keräykseen.

5.

Melkein kaikkea voi kierrättää

Kun kulutat, syntyy jätettä. Jätettä ovat esimerkiksi tavaroiden pakkaukset, ruuantähteet ja rikki menneet tavarat. Kannattaa vähentää jätteiden määrää, koska se säästää luontoa.

Jätteitä muodostuu jatkuvasti valtavia määriä. Tätä jätekasaa ekokuluttaja voi vähentää monin tavoin. Ekokuluttajan taikasanoja ovat:

- ✓ Vältä
- ✓ Vähennä
- ✓ Kierrätä
- ✓ Lajittele

Jätteet kannattaa lajitella

Postiluukusta kolahtavat mainokset ovat keräyspaperia. Omenankuoret ovat biojätettä ja rikki mennyt lasi on keräyslasia. Nykyään jätteet lajitellaan eli erotellaan toisistaan. Kaikelle jätteelle on oma keräyspaikkansa.

Jätteitä lajitellaan, jotta niitä voidaan kierrättää eli käyttää uudelleen.

Tiedätkö, mitä saadaan esimerkiksi omenankuoresta, keräyspaperista tai lasista, kun ne kierrätetään? Kuoret muuttuvat kompostissa mullaksi. Sanomalehtipaperista voidaan tehdä kartonkia ja lasimurskasta pulloja. Myös metalleja voidaan kierrättää. Metalliromusta valmistetaan uusia metalliesineitä.

Ongelmajäte on nimensä mukaisesti jäte, jonka kierrätys on ongelmallista.

Erilaisia jätteitä on aikamoinen määrä. Jos et tiedä, mitä jätettä jokin esine on, katso ensin, sanotaanko tässä oppaassa siitä jotakin. Ympäristökeskus antaa myös neuvoja.

Jätevinkit

- ❑ Lajittelua varten keittiössä on hyvä olla eri sangot eri jätteille. Ekokuluttajan keittiössä on oma astia biojätteelle, lasille, metallille, paperille ja muulle jätteelle. Näin jätteet pysyvät erillään ja ne on helppo viedä niille tarkoitettuihin jäteastioihin tai keräyspisteisiin.
- ❑ Millaisia jäteastioita pihallasi on? Usein pihalla on jäteastiat biojätteelle, paperille ja kartongille. Jos pihalla ei ole biojäteastia, laita biojäte tavalliseen roskikseen.
- ❑ Paperit, kartongin, lasin, pienmetallin ja paristot voi viedä hyötyjätepisteeseen.

Hyötyjätepiste

Hyötyjätepiste on torilla tai kaupan pihassa oleva keräyspiste, jossa on omat jäteastiat eri jätteille. Siellä on jäteastia keräyspaperille, lasille, pienmetallille ja paristoille.

Jos et tiedä, missä lähin hyötyjätepiste on, voit kysyä neuvoa ystäviltäsi tai ympäristökeskuksesta.

Kierrätysvinkkejä

Biojäte

Biojätettä ovat ruuantähteet ja muut maatuvat jätteet.

Jos asut omakotitalossa, jätteet voi kompostoida. Kompostoinnista voit kysyä oman paikkakuntasi ympäristökeskuksesta. Jos et voi kompostoida biojätteitä, vie ne biojäteastiaan. Onko sinun pihallasi biojäteastia?

Biojäteastiaan kuuluvat:

- ruuantähteet
- kasvien ja hedelmien kuoret
- kuivuneet ja pilaantuneet elintarvikkeet
- marjojen ja hedelmien, lihan ja kalan perkuujätteet sekä luut
- kananmunien kuoret
- puutarhajätteet, ruohot ja kukkamulta
- pahviset munakennot
- luonnonkorkit esimerkiksi viinipulloista

- teepussit, kahvinporot ja käytetyt suodatinpussit
- talouspaperit, paperinenäliinat ja lautasliinat
- kissanhiekka ja lemmikkien häkkien siivousjätteet

Älä laita biojäteastiaan:

- muovipusseja
- maitotölkkejä
- viili- ja jogurttipurkkeja
- nesteitä, kuten maitoa tai keiton lientä
- lasia, metallia tai posliinia
- tekstiiliä, kumia tai nahkaa
- imurin pölypusseja
- tuhkaa
- tupakantumpeja
- maalia tai muuta ongelmajätettä
- värillistä tai muovitettua paperia
- vaippoja

Keräyspaperi

Vie keräyspaperi lähimpään paperinkeräysastiaan. Jos pihallasi ei ole sellaista, vie paperi lähimpään hyötyjätepisteeseen. Siellä on astia myös keräyspahville. Hyötyjätepisteestä kerrotaan enemmän sivulla 13.

Keräyspaperiastiaan kuuluvat:

- sanoma- ja aikakauslehdet
- kirjoitus- ja kopiopaperit
- vanhat kirjat, jos ne ovat niin huonossa kunnossa, ettei niitä voi viedä kirpputorille tai kierrätyskeskukseen
- mainoslehtiset ja kirjekuoret
- vanhentuneet puhelinluettelot

Älä laita keräyspaperiastiaan:

- likaista tai märkää paperia
- ruskeita pahveja eikä muita pakkauksia
- vessa- ja talouspaperia, nenä- ja lautasliinoja
- munakennoja
- maitotölkkejä tai kertakäyttömukeja
- tarroja tai niiden taustapapereita

Suomessa paperinkeräys on toiminut jo kauan tehokkaasti.

Kannattaa olla ylpeä siitä, että Suomessa osataan kierrättää!

Keräyslasi

Pullot kannattaa palauttaa kauppaan, koska ehjistä pulloista saa rahaa.

Kaikista lasipulloista ei kuitenkaan makseta.

Ne ja tarpeettomat lasiesineet voit viedä lasinkeräysastiaan, joita on hyötyjätepisteissä. Onko sinun lähikauppasi pihalla hyötyjätepistettä?

Tyhjennä pullot ja purkit ennen kuin viet ne keräykseen. Ota korkit ja kannet pois. Paperietikettejä tai pullojen kaularenkaita ei tarvitse poistaa.

Lasinkeräyspisteessä on eri keräysastiat värilliselle ja kirkkaalle lasille. Se helpottaa lasin uudelleenkäyttöä.

Lasinkeräysastiaan laitetaan:

- lasipullot ja lasipurkit
- lasiastiat

Älä laita lasinkeräykseen:

- lamppuja
- ikkunalasia
- kahvikuppeja tai muita posliini- ja keramiikka-astioita, koska ne eivät ole lasia.

Pienmetalli

Jos ostat Suomesta juomatölkin ja palautat sen kauppaan, siitä maksetaan pantti eli saat tölkestä rahaa.

Kaikista tölkeistä ei makseta rahaa, mutta myös ne voi palauttaa kauppaan. Muun pienmetallin voit viedä hyötyjätteen pienmetalliastiaan.

Pienmetallinkeräysastiaan voi laittaa

- säilyketölkit ja metallipurkit
- purkkien metalliset kannet
- alumiinivuoat ja alumiinifoliot
- tuikkukynttilän pohjat
- pullojen kierrekorkit
- juomatölkit
- kattilat ja pannut, kannet
- rikkinäiset metalliset työkalut
- tyhjät suihkepullot, esimerkiksi hiuslakkapullot

Älä laita metallinkeräykseen:

- maalipurkkeja
- paristoja tai muuta ongelmajätettä
- ongelmajätteitä sisältäneitä astioita

Metalliromu

Metalliromut voit viedä hyötyjätekeskukseen tai jätteenkäsittelykeskukseen. Niistä kerrotaan lisää sivulla 19.

Metalliromua ovat kodin suuret metalliesineet, kuten rikkinäiset polkupyörät.

Kodinkoneromut ovat SER-romua

Kodinkoneromuja sanotaan myös sähkö- ja elektroniikkaromuksi eli SER-romuksi.

Vie SER-romu hyötyjätekeskukseen tai jätteenkäsittelykeskukseen, siellä ne puretaan osiksi ja osat kierrätetään.

Toimivat elektroniikkalaitteet kannattaa viedä kierrätyskeskukseen.

Sähkö- ja elektroniikkaromua ovat jääkaapit, televisiot ja tietokoneet.

Myös rikkinäiset mikroaaltouunit, pölynimurit ja puhelimet ovat sähkö- ja elektroniikkaromua.

Hempankaaren toimintakeskuksessa vanhat lasipullot sulatetaan erikoisuunissa. Työvuorossa Helena Nieminen. Pulloista saadaan hienoja tarjottimia ja koristeita.

Maalit ovat ongelmajätettä, joten niitä ei saa laittaa tavalliseen roska-astiaan.

Ongelmajäte

Ongelmajäte on jätettä, joka sisältää vaarallisia tai myrkyllisiä aineita. Ongelmajätteet tunnustaa usein pakkauksen varoitusmerkistä. Merkkejä on erilaisia, mutta kaikissa on musta kuvio oranssilla pohjalla.

Ongelmajätteiden käsittelyssä täytyy olla varovainen. Ongelmajätteitä ei saa sekoittaa keskenään tai muihin jätteisiin. Niitä ei saa kaataa maahan tai viemäriin.

Ongelmajätteet on vietävä hyötyjätekeskukseen tai jätteenkäsittelykeskukseen. Sieltä ne toimitetaan Oy Ekokem Ab:lle, joka käsittelee jätteet turvallisesti.

Myös paristot ovat ongelmajätettä. Paristot voi viedä paristojen keräysastiaan. Olet varmaan nähnyt niitä kaupan pihassa tai torilla.

Tämä merkki tarkoittaa, että purkin sisällä on haitallista kemiaalia.

Ongelmajätteisiin kuuluvat muun muassa

- paristot
- akut ja akkunesteet
- loisteputket ja loistelamput
- energiansäästölamput eli pienloistelamput
- öljyt, öljynsuodattimet
- maalit, liimat ja lakat
- liuottimet ja ohenteet, kuten tärpätti ja tinneri
- pesuaineet
- hyönteis- ja kasvimyrkyt sekä torjunta-aineet

Apteekkiin voit palauttaa:

- vanhentuneet tai käyttämättä jääneet lääkkeet
- elohopeakuumemittarit

Kuivajäte

Kuivajäte on jätettä, joka jää jäljelle, kun muut jätteet on lajiteltu. Pääosin kuivajäte on erilaisia muoveja, koska muovia ei kierrätetä Suomessa.

Kuivajätteet laitetaan pihalla jäteastiaan eli roskikseen. Joillakin paikkakunnilla kuivajäte poltetaan ja siitä saadaan energiaa.

Kuivajätettä tulee vähän, jos ostat mahdollisimman vähän pakattuja tavaroita ja suositt kierrätettäviä materiaaleja.

Käytetty hammasharja on muovia. Muovia ei kierrätetä Suomessa.

Kuivajätettä ovat:

- muovipussit ja muoviset pakkaukset
- likaiset pahvit ja paperit
- käytetyt vaipat ja siteet
- muovituubit, kuten hammastahnatuubit
- kumi- ja nahkatavarat
- hehkulamput ja sulakkeet
- rikkinäiset vaatteet

Rikkinäisiä vaatteita voit käyttää myös rätteinä. Ekokuluttaja vie ehjät vaatteet esimerkiksi Pelastusarmeijalle tai UFF:lle.

Älä laita pihan jäteastiaan:

- remonttijätettä ja isoja esineitä
- risoja huonekaluja

Kaatopaikkajäte

Kaatopaikkajätettä ovat esimerkiksi rikkinäiset huonekalut ja remonttijätteet. Kaatopaikkajäte täytyy toimittaa jätteenkäsittelykeskukseen. Jätteenkäsittelykeskus toimii useimmiten kaatopaikan yhteydessä.

Usein kaatopaikkajätteiden kuljetus on hankalaa. Silloin kannattaa soittaa hyötyjätekeskukseen tai jätteenkäsittelykeskukseen ja kysyä, voiko kuljetukseen saada apua. Samalla voit kysyä, onko kuljetusapu maksullista.

Hyötyjätekeskus ja jätteenkäsittelykeskus

Hyötyjätekeskus ja jätteenkäsittelykeskus ovat paikkoja, jotka ottavat vastaan ongelmajätteitä ja kaatopaikkajätteitä.

Jos et tiedä, missä lähin hyötyjätekeskus tai jätteenkäsittelykeskus on, kysy ystäviltäsi. Voit myös etsiä osoitteen puhelinluettelosta tai kysyä ympäristökeskuksesta.

6.

Säästä energiaa, samalla säästät luontoa

Energian kulutuksen vähentäminen on luonnon suojelemista. Ekokuluttaja pyrkii vähentämään energian kulutusta.

Mitä on energia?
Talon lämmittäminen kuluttaa energiaa. TV:n katsominen kuluttaa energiaa samoin hehkulamput ja tietokone. Energia on yhteinen nimi sille voimalle, joka saa talot lämpiämään, tietokoneet toimimaan ja lamput syttymään.

Energiaa saadaan joko uusiutuvista tai uusiutumattomista energialähteistä. Uusiutuvia energialähteitä ovat esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoima. Uusiutuvat energialähteet eivät lopu, sillä aurinko jatkaa paistamistaan ja tuulet jatkavat puhaltamistaan.

Uusiutumattomia energialähteitä ovat esimerkiksi öljy ja hiili. Kun ne on käytetty loppuun, niitä ei tule enää lisää.

Mitkä ovat eri energialähteiden hyviä ja huonoja puolia?

Bioenergia

Bioenergiaa saadaan esimerkiksi polttamalla silputtua puuta.

- + Suomessa on hyvät mahdollisuudet kasvattaa puuta polttopuuksi.
- + Bioenergian käyttö vaatii paljon työvoimaa.
- Bioenergia on kallista.
- Bioenergiaa tuotetaan tällä hetkellä vähän.

Aurinkovoima

- + Aurinkovoima ei saastuta.
- Aurinkovoima on vielä melko kallista.

Tuulivoima

- + Tuulivoima on saasteetonta energiaa.
- Tuulivoimaa tarvittaisiin paljon enemmän, että sillä olisi merkitystä.
- Monet pitävät tuulivoimaloita rumina.

Kuva: Motiva

Tuulivoimala.

Vesivoima

- + Vesivoima ei saastuta.
- + Vesivoima tuottaa paljon energiaa.
- Vesivoimaa varten täytyy padota koskia ja jokia. Patoaminen pilaa usein maiseman ja kalat menettävät elinpaikkojaan.

Öljy

- + Öljyä on jäljellä vielä melko paljon.
- + Öljy on suhteellisen edullista.
- Öljyn polttaminen saastuttaa.
- Öljyn hinta nousee ja laskee.
- Joskus öljy loppuu.

Hiili

- + Hiiltä on vielä melko paljon jäljellä.
- + Hiili on halpaa.
- Hiilen polttaminen saastuttaa.
- Joskus hiili loppuu.

Ydinvoima

Ydinvoima on energiaa, jota tuotetaan ydinvoimaloissa uraaniatomeista.

- Ydinvoima kuuluu uusiutumattomiin energialähteisiin.
- + Ydinvoima on saasteetonta.
 - + Ydinvoima on suhteellisen edullista.
 - Jos sattuu ydinonnettomuus, sillä ydinvoiman säteily vaurioittaa ihmisiä ja luontoa pitkiksi ajoiksi.
 - Ydinjätteiden säilytys on hankalaa. Säilytyspaikkojen on kestettävä tuhansia vuosia.

Energia on voimaa, joka saa vaikka cd-soittimen toimimaan.

**Energiaa kuluu vähemmän,
kun sammutat ylimääräiset valot.**

Helppoja tapoja vähentää energian kulutusta

**Energiaa kuluu vähemmän,
jos säästät sähköä ja vettä.
Sähköä ja vettä kannattaa
säästää myös siksi,
että sähkö- ja vesilasku pienentyvät.**

Kotona sähköä kuluttavat eniten keittiön sähkölaitteet, kuten jääkaappi ja pakastin.

Energiavinkit:

- ❑ Jos ostat uusia kodinkoneita, pyydä myyjää suosittelemaan energiaa säästäviä laitteita.
- ❑ Osta kestäviä tuotteita. Pitkä takuu-aika on yksi merkki kestäväyydestä. Jos laite menee rikki takuuajan kuluessa, laitteen myynyt liike korjauttaa laitteen.
- ❑ Älä pidä kaikkia valoja samaan aikaan päällä.
- ❑ Sammuta valot, kun lähdet kotoa.
- ❑ Pienloistelamput eli energiansäästölamput kuluttavat vähemmän energiaa kuin hehkulamput. Ne maksavat enemmän kuin hehkulamput, mutta kestävät kauemmin.
- ❑ Lataa kännykkä vasta, kun akku on tyhjentynyt. Siten saat akun kestävämmän kauemmin.
- ❑ Pidä kännykän laturia seinässä vain sen ajan, kun lataat puhelintasi. Laturi kuluttaa sähköä aina, kun se on pistorasiassa kiinni.
- ❑ Sammuta telkkari, videot ja manikka käytön jälkeen. Sammuta TV virtanapista painamalla, niin että merkkivalo sammuu.
- ❑ Suosi tuotteita, jotka ovat saaneet ympäristömerkin.
- ❑ Kun tuuletat, avaa monta ikkunaa vähäksi aikaa. Sulje ikkunoiden lähellä olevat patterit tuuletuksen ajaksi.
- ❑ Pitkät suihkut kuluttavat paljon vettä. Sulje suihku saippuoinnin ajaksi.
- ❑ Pese täysiä pesukoneellisia.
- ❑ Kun valmistat ruokaa, valitse kattila tai pannu, joka on samankokoinen kuin käytettävä hellanlevy. Käytä kattilassa kantta, niin ruokakin valmistuu nopeammin.
- ❑ Älä keitä täysillä, vaan pienennä lämpöä, kun ruoka on alkanut kiehua.
- ❑ Sulata pakastin kerran vuodessa. Mitä vähemmän pakastimessa on jäätä, sitä vähemmän se kuluttaa sähköä.
- ❑ Pakasteet voi sulattaa pikku hiljaa jääkaapissa. Silloin ei tarvitse käyttää mikroa.

Lisää tietoa ympäristöasioista saat näistä paikoista

SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS (SYKE)

Suomen ympäristökeskus SYKE tutkii ja arvioi ympäristön tilaa. Ympäristökeskuksen kotisivuilla on paljon luontoon liittyvää tietoa.

Alueelliset ympäristökeskukset auttavat ympäristöä koskevilla kysymyksillä.

Alueellisia ympäristökeskuksia on

- Helsingissä
- Turussa
- Hämeenlinnassa
- Lahdessa
- Tampereella
- Kouvolassa
- Mikkelissä
- Joensuussa
- Kuopiossa
- Jyväskylässä
- Vaasassa
- Kokkolassa
- Seinäjoella
- Kajaanissa
- Oulussa
- Rovaniemellä

Lisätietoja Internetissä sivulla:
<http://www.ymparisto.fi>

WWF – SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO

WWF – Suomen luonnonsuojeluliitto on kaikille avoin luonnonsuojelujärjestö. Se on toiminut Suomessa jo 30 vuotta. Suomen luonnonsuojeluliitto muun muassa suojelee uhanalaisia lajeja. WWF:n vapaaehtoiset auttavat myös siivoamaan luontoa, jos tapahtuu öljyonnettomuus.

Liiton kotisivun osoite on
<http://www.wwf.fi>

ANIMALIA

Eläinsuojeluliitto Animalia ry on Suomen suurin eläinsuojelujärjestö. Animalia vastustaa eläinkokeita. Sen kotisivuilla voit lukea luettelon sellaisesta kosmetiikasta, jota ei ole testattu eläimillä.

Lisäksi Animalia haluaa parantaa tuotantoeläinten kohtelua. Tuotantoeläimiä ovat muun muassa sika, lehmä ja kana. Myös minkki, supikoira ja muut turkistarhauksessa käytetyt eläimet ovat tuotantoeläimiä.

Liiton kotisivun osoite on
<http://www.animalia.fi>

LUONTOLIITTO

Luontoliitto on WWF:n lasten- ja nuortenjärjestö. Se keskittyy luontoharrastuksiin ja ympäristönsuojeluun. Luontoliitto järjestää esimerkiksi luontokerhoja lapsille. Luontoliitto on julkaissut selkokielistä ohjeita luontokerhotoiminnasta.

Luontoliiton kotisivun osoite on
<http://www.luontoliitto.fi>

Ekotekoja

Vinkkejä luonnonsuojeluun

Ekotekoja-opas antaa vinkkejä luonnonsuojeluun

Kädessäsi on Ekotekoja-opas.
Mikko Haapalan kirjoittamassa
oppaassa kerrotaan,
kuinka ihmisen toiminta vaikuttaa luontoon.
Opas antaa vinkkejä,
joiden avulla voi auttaa luontoa.

Kaikkia oppaan vinkkejä ei tarvitse yrittää toteuttaa.
Voit itse miettiä, mitkä vinkit sopivat sinulle.
Ensin oppaassa kerrotaan kuluttamisesta.
Sen jälkeen käsittellään jätteitä ja kierrätystä.
Lopuksi paneudutaan energia-asioihin.

